

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ISSN 3057-0425 (Online)

Academic Journal of the Northern Rajabhat University Graduate Network

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2569

Vol. 16 No. 1 January - April 2026

GNRU

Academic Journal of the Northern Rajabhat University Graduate Network

ISSN 3057-0425 (Online)

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2569

Volume 16 No. 1 January – April 2026

เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพินุลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับเดือนมกราคม – เมษายน กำหนดเผยแพร่ เดือนเมษายน

ฉบับเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม กำหนดเผยแพร่ เดือนสิงหาคม

ฉบับเดือนกันยายน – ธันวาคม กำหนดเผยแพร่ เดือนธันวาคม

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ
นำไปสู่การใช้ประโยชน์ทางด้านวิชาการ

ผลงานที่ดีพิมพ์ อาจอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์
กรณีศึกษา บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์
บริหารธุรกิจ การจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน สังคมวิทยา หรือ
สาขาที่เกี่ยวข้อง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐตา วงษ์นายะ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวรรณ ศรีวิหิตพัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎดา ผ่องพิทยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันวิสา พวงมาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา จันทร์ตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ นิวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความประจำฉบับ

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เขาวงกิตพิงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วังวอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยนันท์ โชติวณิช

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

คณะผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ กีก้อง

นายวิฑิต รุ่งมงคล

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

โทรศัพท์ 087-754-7226

ขั้นตอนการดำเนินการ

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการพิจารณาและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review Process) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ในลักษณะ Double-blind Peer Review โดยวารสารมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องทางวิชาการของบทความต้นฉบับเบื้องต้น
2. จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัยและบทความวิชาการ เป็นผู้พิจารณาประเมินคุณภาพของบทความ จำนวน 3 คน
3. จัดส่งผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ให้เจ้าของบทความปรับปรุงแก้ไข หรืออธิบายหรือชี้แจงข้อสงสัยผ่านบรรณาธิการ
4. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของบทความหลังปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และพิจารณาความถูกต้อง สมบูรณ์ของบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่
5. จัดทำต้นฉบับรูปเล่มวารสารฉบับสมบูรณ์
6. กองบรรณาธิการดำเนินการเผยแพร่วารสาร

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ถือเป็นผลงานทางวิชาการของผู้ประพันธ์เอง
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
ผู้ประพันธ์ต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เป็นวารสารในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) ให้เป็นวารสารวิชาการในฐาน TCI กลุ่ม 2 ซึ่งก้าวเข้าสู่ปีที่ 16 ในการทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย สำหรับวารสารฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2569 เป็นบทความวิจัย หลากหลายสาขาทั้งด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ที่นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสามารถสืบค้นข้อมูลบทความวิจัย และบทความวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่แล้วเพื่อนำไปสู่การอ้างอิงและการพัฒนาต่อยอดงานวิจัยและงานวิชาการ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewer) ทุกท่าน ที่ได้กลั่นกรองและตรวจสอบคุณภาพของบทความวิจัย บทความวิชาการให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง กองบรรณาธิการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและรักษาคุณภาพวารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ให้เป็นแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและและผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ พัฒนา และต่อยอดองค์ความรู้ทางวิชาการและการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศและท้องถิ่น ตามปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป

หากอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย หรือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ สามารถส่งบทความได้ที่ระบบฐานข้อมูล Thai Journals Online (ThaiJO) หรือ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU>

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดา วงษ์นายะ

บรรณาธิการ

ที่	สารบัญ	หน้า
	บทความวิจัย	
1	SERVICE GAPS AND CUSTOMER EXPECTATIONS IN EV BATTERY SERVICE BUSINESSES IN UPPER NORTHERN THAILAND: IMPLICATIONS FOR INDEPENDENT SERVICE CENTERS AND CIRCULAR ECONOMY–BASED BUSINESS MODELS <i>NUTNICHIA WANNACHOTPHAWET, ANURAK PANYANUWAT</i>	1–16
2	การพัฒนาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา THE DEVELOPMENT OF COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATION THROUGH PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN EXPANDED EDUCATIONAL OPPORTUNITY SCHOOLS <i>ศศิธร ดาทอง, กฤษดา ผ่องพิทยา, จุฬพัชรพรณภรณ์ ธนะแพทย์.....</i>	17–33
3	แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 GUIDELINES FOR DEVELOPING ACADEMIC ADMINISTRATION IN SMALL SCHOOLS EXPERIENCING LEARNING LOSS UNDER KAMPHAENG PHET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 <i>จารุวรรณ วงษ์จิ๋ว, ประจวบ ขวัญมั่น.....</i>	34–54

SERVICE GAPS AND CUSTOMER EXPECTATIONS IN EV BATTERY SERVICE BUSINESSES IN UPPER NORTHERN THAILAND: IMPLICATIONS FOR INDEPENDENT SERVICE CENTERS AND CIRCULAR ECONOMY– BASED BUSINESS MODELS*

NUTNICHAWANNACHOTPHAWET**

ANURAK PANYANUWAT***

(Received: April 21, 2026; Revised: May 22, 2026; Accepted: June 9, 2026)

ABSTRACT

This study examines service gaps in electric vehicle (EV) battery service businesses in Upper Northern Thailand and proposes sustainable business model strategies for independent service providers. A mixed-methods approach was employed, utilizing questionnaires and open-ended questions. Quantitative data from 370 EV users were analyzed using descriptive statistics and paired-sample t-tests, while qualitative insights were evaluated via thematic analysis. The analytical framework integrates the 8Ps service marketing mix with the service expectation gap theory. The results indicate statistically significant gaps ($p < .05$) across most service dimensions, particularly in product reliability, pricing transparency, technical expertise, and service accessibility. Structural challenges include restrictive battery-replacement practices and limited service infrastructure in remote areas. The findings also reveal that peer-based knowledge sharing significantly influences consumer trust, while traditional marketing has minimal impact.

The study proposes a decentralized “repair-first” model that incorporates modular battery repair and hub-and-spoke service networks aligned with circular economy principles. Policy implications highlight the need for public-private collaboration to support SME capability development in advanced diagnostics and regulatory reform regarding the “right to repair” for fair repair practices and fair market competition.

Keywords: Electric Vehicles, Service Quality Gap, Modular Battery Repair, Circular Economy, Service Marketing Mix (8Ps)

* Research Article

**PhD Program (International Program) in Business Administration, Interdisciplinary Studies College, Payap University, Thailand
Email: nutnicha.wan8@gmail.com (Corresponding author)

*** Faculty of Education, Chiangmai University, Thailand Email: aapt1951@gmail.com

Introduction

The global transition toward electric vehicles (EVs) has accelerated significantly over the past decade as governments seek to reduce greenhouse gas emissions and achieve sustainable transportation systems. Many countries have introduced policies promoting EV adoption through tax incentives, charging infrastructure development, and regulatory reforms (International Energy Agency, 2023).

Thailand has emerged as a major EV manufacturing and consumption hub in Southeast Asia. Government initiatives such as the EV 3.0 and EV 3.5 policies aim to position the country as a regional center for EV production and adoption. While these policies have successfully stimulated EV sales, the rapid expansion of EV ownership has simultaneously revealed critical gaps in the after-sales service ecosystem, particularly in the maintenance and repair of EV battery systems.

EV batteries are among the most complex and expensive components of electric vehicles. Unlike conventional internal combustion engine (ICE) vehicles, EV battery systems require specialized diagnostic tools, high-voltage safety protocols, and advanced technical expertise (Lutsey & Nicholas, 2019). Consequently, the availability of qualified service providers becomes a crucial factor influencing consumer confidence in EV adoption.

In geographically diverse regions such as Upper Northern Thailand, where mountainous terrain and long-distance travel are common, the lack of EV service infrastructure poses significant challenges for vehicle owners. Most EV service centers are currently concentrated in major urban areas, leaving rural and semi-rural regions underserved. To illustrate this structural disparity, recent statistics indicate that while EV registrations in Upper Northern Thailand reached 3,946 units in 2023, the number of EV dealers and service facilities remains disproportionately low at only 22 locations across the region (Department of Land Transport, 2024).

Moreover, EV owners frequently report concerns related to battery repair costs, limited repair options, and a lack of transparency in pricing structures. Some consumers have experienced "battery replacement bundling" practices, where manufacturers require full battery pack replacement rather than allowing modular repairs. Such practices may increase maintenance costs and reduce consumer trust in EV service ecosystems.

Despite the rapid growth of the EV market, previous studies in ASEAN and other emerging economies have predominantly focused on consumer adoption barriers and charging infrastructure development (Chaopaisarn et al., 2025). There remains a significant research gap regarding the after-sales service ecosystems in developing, geographically diverse regions. This study contributes to the existing literature by integrating to the existing literature by intersecting three critical domains: EV after-sales service dynamics, circular economy implementation, and regional SME development. Given these emerging challenges, there is a need to better understand service gaps between consumer perceptions and expectations regarding EV battery services in regional contexts. Understanding these service gaps is particularly important for small and medium-sized enterprises (SMEs) operating independent repair centers, which may play a critical role in expanding the EV service ecosystem.

Research Objectives

1. To examine the current conditions of EV battery service businesses in Upper Northern Thailand.
2. To identify service gaps between perceived service performance and customer expectations.
3. To explore business model opportunities grounded in circular economy principles for independent EV service providers.

Conceptual Framework

Based on empirical findings and theoretical synthesis, this study proposes a conceptual model for developing sustainable EV battery service ecosystems in regional markets. Unlike previous studies that view service gaps merely as operational failures, this study reinterprets them as catalysts for strategic innovation. The model integrates three theoretical perspectives, each specifically informing a component of the research model:

1. Service Marketing Mix (8Ps): Represents the service design and customer experience dimensions, serving as the diagnostic tool to identify exact discrepancies between expected and perceived service quality.
2. Resource-Based View (RBV): Represents the internal capabilities of SMEs. It explains how independent centers must cultivate unique resources, such as technical skills, diagnostic tools, and access to knowledge, to bridge the identified service gaps.

3. Circular Economy principles: Represent sustainable battery lifecycle management. It provides strategic direction for the business model (repair, reuse, recycling) to overcome the industry's replacement bundling practices.

Building on these perspectives, the theoretical foundation of this conceptual model is further strengthened by integrating service-dominant logic and advanced sustainability frameworks. Teece (2018) argued that sustained competitive advantage depends on firms' abilities to develop dynamic capabilities and continuously reconfigure organizational resources in response to technological change. Within the EV after-sales sector, independent service centers must therefore cultivate specialized diagnostic expertise, modular battery repair capabilities, and flexible service models to remain competitive in an increasingly technology-driven mobility ecosystem. This internal capacity-building aligns with Vargo and Lusch's (2016) service-dominant logic, which posits that value is co-created within service ecosystems rather than delivered through physical products.

As the global transition toward sustainable mobility accelerates (International Energy Agency, 2023; Rezvani et al., 2015; Deloitte, 2024), traditional automotive service structures must evolve to meet new technological demands. Furthermore, embedding circular economy principles into EV battery management requires actionable pathways for module reuse and recycling (Antony Jose et al., 2024). The operationalization of these sustainable practices increasingly depends on adopting digital frameworks for battery circularity and the development of robust recycling industry systems (Baars et al., 2021).

Consequently, this proposed model demonstrates how integrating strategic service marketing (Lovelock & Wirtz, 2016) with these multi-disciplinary frameworks enables SMEs to bridge current service expectation gaps while fostering a sustainable, circular EV economy. The conceptual framework illustrates how service expectation gaps can serve as a catalyst for the development of innovative EV battery service models.

The conceptual framework illustrates how service expectation gaps can serve as catalysts for the development of innovative EV battery service models. The conceptual framework developed in this study is presented below.

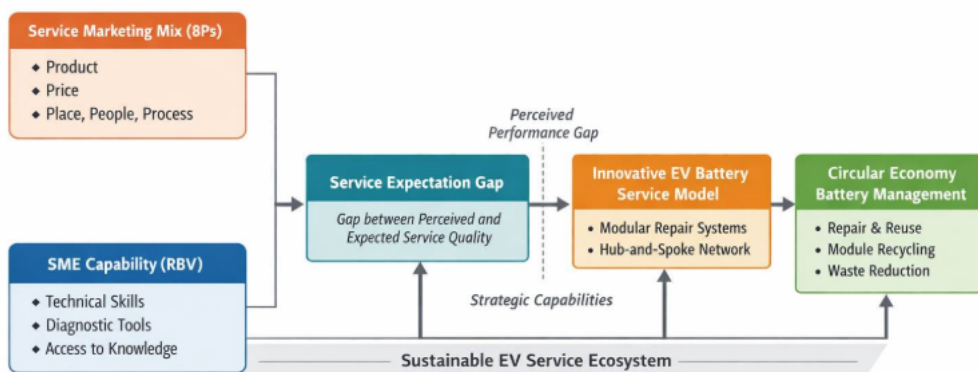

Figure 1: Conceptual Framework for Sustainable EV Battery Service Ecosystems

Figure 1 presents an integrative and context-sensitive framework that conceptualizes how service gaps within regional EV battery service markets function as catalysts for systemic innovation and sustainability. The model begins with the service marketing mix (8Ps), which shapes users' perceived service performance and interacts with their expected service quality, generating measurable service gaps that reflect structural inefficiencies in emerging service ecosystems (Lovelock & Wirtz, 2016) . Extending beyond traditional gap analysis, the framework reinterprets these discrepancies as strategic signals that inform organizational adaptation, aligning with dynamic capabilities theory, which emphasizes a firm's ability to sense, seize, and transform in response to environmental change (Teece, 2018). These service gaps stimulate the development of SME capabilities—particularly technical expertise, diagnostic infrastructure, and localized responsiveness—consistent with the resource-based view (RBV), where firm-specific competencies underpin sustained competitive advantage (Barney, 1991).

Furthermore, the model incorporates an innovative response layer in which SMEs translate capabilities into actionable business models, such as modular battery repair and hub-and-spoke service networks. This transformation reflects principles of business model innovation, where firms reconfigure value creation and delivery mechanisms to respond to unmet market needs (Foss & Saebi, 2017). Simultaneously, these innovations align with circular economy logic by prioritizing repair, reuse, and lifecycle extension, thereby enhancing both economic efficiency and environmental sustainability (Geissdoerfer et al., 2017) . Importantly, the framework integrates a feedback loop grounded in service-dominant logic, highlighting how value and trust are co-created through continuous interactions among firms, users, and communities (Vargo & Lusch, 2016). This feedback mechanism also reflects contemporary customer engagement theory, suggesting that sustained interaction,

collaborative knowledge sharing, and service transparency enhance customer trust and long-term loyalty in complex technology-driven service environments such as the EV after-sales sector (Rather et al., 2019).

By synthesizing service marketing, RBV, dynamic capabilities, business model innovation, and circular economy perspectives, the framework offers a novel contribution to the business administration literature. It demonstrates how structurally constrained regional markets can transition toward sustainable service ecosystems through capability-driven and innovation-led pathways, thereby extending existing theories into the emerging domain of EV service ecosystems in developing contexts. Importantly, the updated conceptual framework explicitly depicts a feedback loop grounded in service-dominant logic. This loop highlights how value and trust are co-created through continuous interactions among firms, users, and communities.

Research Methodology

1. Sample

The sample size of 370 respondents exceeded the recommended sample size threshold for behavioral research suggested by Hair et al. (2019), thereby ensuring sufficient statistical power and reliability for quantitative analysis. The survey sample consisted of 370 EV users in Upper Northern Thailand, specifically the provinces of Chiang Mai, Chiang Rai, Lampang, and Lamphun. Data were collected between May and July 2025 through various methods, including face-to-face administration, online surveys, mail, and direct handouts of the questionnaires.

Purposive sampling was employed to recruit information-rich participants with direct experience in the EV ecosystem, enabling the study to obtain contextually grounded insights from individuals possessing specialized knowledge and practical involvement in the field (Campbell et al., 2020). To strengthen the reliability and relevance of the data, specific inclusion criteria were applied, requiring participants to have owned and regularly used an EV for a minimum of one year before participation. The resulting sample represented a diverse cross-section of EV users across demographic characteristics, including gender, age, duration of EV use, and EV brand ownership.

For the qualitative component, 17 key informants were purposively selected to provide in-depth cross-sectoral perspectives on supply-side readiness and operational constraints within the regional EV service ecosystem. A maximum variation sampling strategy was employed to capture diverse industry viewpoints and experiences. The qualitative sample comprised EV industry experts

(n = 5), EV service center owners and managers (n = 6), traditional automotive repair shop owners (n = 3), and academic researchers or industry consultants (n = 3). Most informants were male and between 25 and 44 years of age. All participants possessed at least five years of direct professional experience in the automotive or EV sector.

2. Research Instruments

This study employed a predominantly quantitative mixed-methods design supplemented by qualitative inquiry. The quantitative survey instrument was developed by adapting and contextualizing the service marketing mix (8Ps) framework proposed by Lovelock and Wirtz (2016) to measure consumer perceptions and expectations regarding EV battery maintenance and repair services. The questionnaire consisted of 37 items distributed across eight dimensions: product (6 items), price (5 items), place (4 items), promotion (4 items), people (5 items), process (4 items), physical evidence (4 items), and productivity and performance (5 items).

In addition to the Likert-scale questions, the survey included four open-ended questions designed to capture deeper qualitative insights and user-generated recommendations regarding EV battery maintenance services. Participants were encouraged to describe their personal experiences, service-related challenges, and expectations toward future EV support systems in the region.

For the qualitative component, semi-structured interview guidelines were developed to explore stakeholder perspectives on EV service readiness, operational barriers, infrastructure limitations, and future development opportunities within the regional EV ecosystem.

Content validity was established through expert evaluation by a panel of five specialists in business management, automotive services, and EV-related industries. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) values ranged from 0.60 to 1.00, exceeding the acceptable threshold for content validity assessment. Internal consistency reliability was evaluated using Cronbach's alpha coefficients for each construct within the 8Ps framework. The resulting coefficients ranged from 0.782 to 0.882, with all constructs exceeding the recommended threshold of 0.70, thereby indicating strong internal reliability and consistency of the measurement instrument.

3. Data Collection

Quantitative data were collected between May and July 2025 using structured questionnaires administered through offline channels. Offline data collection was conducted through face-to-face distribution at EV charging stations, automotive service centers, and EV-related community events in Upper Northern Thailand. The questionnaire was designed to measure

respondents' perceived service performance, expected service quality, and primary concerns regarding EV maintenance and repair services.

To complement the quantitative findings and provide a deeper operational context, qualitative data were collected concurrently through open-ended survey questions and semi-structured interviews. The survey instrument included four open-ended questions that encouraged respondents to share detailed feedback, personal experiences, and perspectives regarding EV battery maintenance services.

In addition, semi-structured interviews were conducted with 17 purposively selected key informants representing EV industry stakeholders, service providers, repair shop operators, and academic experts. Interviews were conducted face-to-face, and each session lasted approximately 30 minutes. The interviews explored operational feasibility, infrastructure limitations, and emerging service models, including modular repair workflows and SME collaboration structures. Interview responses were documented through note-taking and transcription for thematic analysis.

4. Data Analysis

Quantitative data were systematically analyzed using descriptive statistics and paired-sample t-tests. Specifically, paired-sample t-tests were conducted to compare respondents' current service perceptions with their expected service levels across various service dimensions.

To complement the quantitative findings, qualitative data obtained from the open-ended survey questions were analyzed using thematic analysis. This method was employed to systematically code and identify recurring patterns, underlying insights, and practical approaches for implementing a “repair-first” business model.

Results and Model Development

This section presents the empirical findings of the study and develops a conceptual service ecosystem model for EV battery service businesses in Upper Northern Thailand. The results are organized according to the three research objectives as follows.

1. Current Conditions of EV Battery Service Businesses in Upper Northern Thailand

The results indicate that overall perceptions of EV battery service performance are at a moderate level. Among the eight service dimensions, respondents rated the technical expertise of service personnel, service safety, and repair reliability as the most important

factors influencing their satisfaction with EV battery services. However, several service limitations were identified.

Firstly, the accessibility of EV battery repair services remains limited outside major urban areas such as Chiang Mai. Many EV users reported difficulties in finding qualified service providers when traveling to remote provinces.

Secondly, EV users expressed concerns about the lack of transparency in battery repair pricing. Some respondents reported that manufacturers or authorized service centers require the replacement of entire battery packs instead of repairing individual battery modules. Such practices significantly increase repair costs and reduce perceived fairness in the service market.

Thirdly, the availability of specialized diagnostic tools and technical expertise remains a significant concern for the regional service infrastructure. Analysis of the open-ended responses from EV users revealed that many consumers perceive a critical lack of technical readiness among independent service providers, particularly regarding access to proprietary diagnostic software and certified high-voltage training. These findings suggest that the EV battery service ecosystem in Upper Northern Thailand is still in an early stage of development and lacks the sufficient infrastructure and technical transparency required to support the rapidly growing EV user base.

2. Service Expectation Gap Analysis

The paired-sample t-test results clarify the structural disparities between perceived service performance and expected quality across the 8Ps service marketing mix, identifying three critical areas of concern (Table 1).

Table 1: Paired-sample t-test results comparing perceived and expected service quality

Construct	Current situation		Expected situation		t-test	Mean Diff.	Gap Interpretation
	Mean	SD	Mean	SD	p-value		
Product	3.9	0.96	4.3	0.84	0.002**	0.36	Significant gap: customers demand higher product reliability, safety, and warranty coverage beyond current service levels.
Price	3.6	0.93	3.8	0.85	0.009**	0.22	Strong gap: cost remains a major concern; customers are willing to pay more for quality, but also expect fair pricing and government incentives.

Table 1: (continued)

Construct	Current situation		Expected situation		t-test	Mean Diff.	Gap Interpretation
	Mean	SD	Mean	SD	p-value		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	p-value		
Place	3.7	0.96	3.8	0.94	0.012*	0.11	Clear gap: customers seek more conveniently located and sufficient service centers, highlighting infrastructure limitations.
Promotion	3.7	0.94	3.7	0.99	0.633 ns	-0.01	Limited gap: advertising has little impact, but government incentives and extended benefits are seen as crucial motivators.
People	3.6	0.94	3.8	0.86	0.004**	0.21	Significant gap: customers emphasize the role of certified technicians, fast service, and future-ready skills (e.g., battery swapping).
Process	3.7	0.93	3.8	0.88	0.041*	0.07	Moderate gap: customers expect standardized, efficient services and independent centers, but are less concerned about digital booking/payment systems.
Physical Evidence	3.7	0.96	3.8	0.95	0.227 ns	0.10	Small gap: waiting area comfort is valued, but tools, cleanliness, and signage meet basic expectations.
Productivity	3.6	0.93	3.9	0.80	0.002**	0.36	Strong gap: customers expect consistent battery quality, advanced technology, and ongoing service expansion to maintain confidence in service providers.

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, ns = not significant.

Critical Service Deficits (Product and Productivity): The largest service expectation gaps were identified in the Product and Productivity dimensions, both showing a statistically significant mean difference of 0.36 ($p < .05$). These findings suggest that EV users in Upper Northern Thailand are more concerned with service reliability, operational safety, and long-term battery support than with driving range alone. Consumers expressed particularly high expectations regarding comprehensive battery warranties, consistent service quality, and the use of advanced diagnostic

technologies, all of which were perceived as insufficiently developed within the current regional EV service ecosystem.

The Trust Gap in People and Processes: The People and Process dimensions revealed statistically significant gaps of +0.21 and +0.07, respectively ($p < .05$). These findings indicate the emergence of an increasingly informed consumer base that expects high levels of professional accountability, particularly in relation to certified technicians and standardized, verifiable repair procedures. Such expectations appear to be driven by concerns over safety risks and potential human error associated with high-voltage battery system maintenance.

Limited or Non-Significant Gaps (Promotion and Physical Evidence): Conversely, the Promotion and Physical Evidence dimensions exhibited either limited or statistically non-significant gaps. Traditional advertising and the aesthetic appeal of service facilities appeared to have relatively little influence on EV users' decision-making processes. This finding suggests that the regional EV market is increasingly reliant on technical credibility, service transparency, and peer-based information, with consumers prioritizing technical expertise and repair reliability over conventional marketing incentives or physical amenities.

Overall Service Gap Implications: The service expectation gap analysis highlights a "Market Ready, Service Lags" phenomenon within the EV ecosystem of Upper Northern Thailand. The identified gaps appear to stem less from demands for convenience and more from concerns related to safety, trust, and long-term service reliability. Therefore, strategic development within the regional EV battery service sector should move beyond conventional marketing approaches toward a more repair-oriented service model. Service providers should prioritize investments in standardized diagnostic procedures, transparent repair systems, and formal technical competency certification to reduce consumer uncertainty, narrow the expectation gap, and strengthen long-term competitiveness within a sustainable regional EV market.

Discussions

The findings highlight structural challenges in the emerging EV service ecosystem in Upper Northern Thailand. First, the significant gap between perceived and expected service quality reflects the early stage of EV service infrastructure development. Similar concerns regarding infrastructure readiness and service support have been identified in previous EV adoption studies, where limitations in supporting ecosystems remain a barrier to consumer confidence (Rezvani et al., 2015). However, compared to international studies that primarily focus on charging anxieties, this study highlights characteristics that may reflect broader

conditions in emerging Southeast Asian EV markets: in geographically challenging terrains like Upper Northern Thailand, post-warranty maintenance anxiety—specifically regarding battery repair—emerges as a major consumer concern. Second, the issue of battery replacement bundling raises concerns about market fairness and consumer protection. Restricting repair options may contribute to market concentration that disadvantages consumers and independent repair providers. This aligns with broader regional trends across Southeast Asia, where early EV adopters are beginning to face steep out-of-warranty costs. Third, the strong influence of online communities suggests that trust in EV service markets is increasingly mediated through peer networks rather than traditional marketing channels. This may reflect the high perceived risk associated with EV battery maintenance, where consumers prioritize technical credibility and peer-based experiential knowledge over conventional promotional activities or service environment aesthetics.

These findings also carry important theoretical implications. From a theoretical perspective, the results support the relevance of service marketing frameworks, alongside the Resource-Based View (RBV) and service-dominant logic, in analyzing emerging service markets. The integration of the 8Ps model with consumer trust and circular economy concepts provides a comprehensive lens for understanding EV service ecosystems. Specifically, the finding that consumers rely heavily on online peer networks illustrates Vargo and Lusch's service-dominant logic, in which value and trust are co-created within the community rather than strictly delivered by the firm. Furthermore, the identified structural gaps highlight the RBV perspective: independent service centers must cultivate specialized diagnostic expertise, software interoperability capabilities, and modular battery repair knowledge to overcome market barriers and achieve sustained competitive advantage.

From a sustainability perspective, modular battery repair offers a significant opportunity to align EV service markets with circular economic principles. By enabling repairs instead of full replacement, service providers can reduce costs, minimize environmental impacts, and extend battery life cycles. However, as highlighted by recent circular economy frameworks, realizing this potential requires more than just mechanical repair capabilities. It necessitates the integration of digital frameworks for battery tracking and the development of robust, regional recycling industry systems to ensure the proper management of end-of-life modules. Therefore, transitioning to a circular EV ecosystem demands a coordinated effort to connect independent repair hubs with wider technological and recycling infrastructure.

Crucially, achieving this circularity is heavily dependent on overcoming proprietary barriers, highlighting the urgent need for "Right to Repair" advocacy in developing EV markets.

Conclusions

This study examined service gaps in EV battery service markets in Upper Northern Thailand. The findings reveal significant differences between current service performance and consumer expectations. Key issues include price transparency, repair accessibility, and limited modular repair options.

Compared with prior international EV service studies that primarily emphasize charging infrastructure limitations, this study highlights the importance of affordable and localized after-sales support in developing EV markets such as Thailand. The substantial expectation gaps in product reliability and technical expertise suggest that the "Market Ready, Service Lags" phenomenon is not unique to Thailand. Rather, it may also be relevant to other developing economies experiencing rapid, policy-driven EV adoption.

The study suggests that independent service providers can play a crucial role in expanding the EV service ecosystem through modular repair services and regional service networks. Future research should explore comparative EV service ecosystems across different regions and examine the long-term economic viability of circular economy-based EV service models.

This study contributes to the growing body of literature on EV service ecosystems by extending service marketing and circular economy perspectives into the context of emerging EV markets. It also highlights the importance of trust, repair accessibility, and localized service capabilities in supporting sustainable EV adoption in developing economies.

Recommendations

Practical Recommendations for Application

1. Shift to a "Repair-First" and Modular Repair Business Model: Local SMEs and independent garages should move away from the traditional "replace-only" approach towards a modular, "pay-as-you-fix" service model. This directly addresses the users' financial concerns about unfair bundling and high replacement costs, enabling local garages to offer a highly competitive and cost-effective alternative to authorized dealer centers.

2. Invest in "Physical Evidence" and High-Voltage Certification to Bridge the Trust Gap:

Because consumers are concerned regarding unsafe repair practices, independent service centers must clearly demonstrate their professionalism. Operators should prioritize investments in obtaining official high-voltage technician certifications and use standardized, digital diagnostic screens that can transparently display the State of Health (SOH) of battery cells to the customer. Displaying these certifications and adhering to strict checklists will effectively reduce the perceived risk.

3. Implement Educational Community Marketing over Traditional Advertising: Since

traditional advertising was found to be statistically insignificant in influencing EV users; businesses should redirect their marketing budgets towards educational engagement. Service providers should act as trusted consultants within model-specific online communities (e.g., Facebook groups, LINE OpenChats) by sharing knowledge on battery maintenance and lifespan preservation, which may help strengthen brand trust and customer engagement.

Policy Recommendations

Implement "Right to Repair" Legislation for the EV Ecosystem: To address the restrictive battery replacement practices, the Thai government and relevant regulatory bodies should introduce "Right to Repair" frameworks. This policy should ensure that EV manufacturers provide independent repair centers with access to diagnostic software, technical manuals, and modular replacement parts at fair prices. Fostering a fair competition environment will protect consumers from exorbitant out-of-warranty costs and actively support the growth of local SMEs in the circular economy.

Recommendations for Future Research

1. Conduct a Comparative Regional Analysis: Future research should replicate the study's framework in other distinct economic and geographical zones in Thailand, such as the Eastern Economic Corridor (EEC) or the Northeast. This will help determine whether the strong preference for a localized "Repair-First" model and the significant gaps in satellite province accessibility persist in regions with different logistical infrastructures and topographical conditions.

2. Perform a Longitudinal Technology Assessment: Since the current expectations and concerns are based on existing lithium-ion battery technologies, future studies should track how rapid technological advancements (such as the introduction of solid-state batteries or newly extended manufacturer warranties) will affect user expectations and the viability of current repair protocols over time. This would provide further insight into the long-term

adaptability of independent EV service providers under rapidly evolving technological conditions.

References

- Antony Jose, S., Dworkin, L., Montano, S., Noack, W. C., Rusche, N., Williams, D., & Menezes, P. L. (2024). Pathways to the circular economy for electric vehicle batteries. *Recycling*, 9(5), 76. <https://doi.org/10.3390/recycling9050076>
- Baars, J., Domenech, T., Bleischwitz, R., Melin, H. E., & Heidrich, O. (2021). Circular economy strategies for electric vehicle batteries reduce reliance on raw materials. *Nature Sustainability*, 4(1), 71–79. <https://doi.org/10.1038/s41893-020-00607-0>
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120. <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>
- Campbell, S., Greenwood, M., Prior, S., Shearer, T., Walkem, K., Young, S., Bywaters, D., & Walker, K. (2020). Purposive sampling: Complex or simple? Research case examples. *Journal of Research in Nursing*, 25(8), 652–661. <https://doi.org/10.1177/1744987120927206>
- Deloitte. (2024). *2024 global automotive consumer study*. Deloitte Insights.
- Department of Land Transport. (2024). *Vehicle registration statistics under the Motor Vehicle Act*. <https://web.dlt.go.th/statistics/>
- Foss, N. J., & Saebi, T. (2017). Fifteen years of research on business model innovation. *Journal of Management*, 43(1), 200–227. <https://doi.org/10.1177/0149206316675927>
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The circular economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*, 143, 757–768. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- International Energy Agency. (2023). *Global EV outlook 2023*. IEA. <https://www.iea.org/reports/global-ev-outlook-2023>
- Lovelock, C., & Wirtz, J. (2016). *Services marketing: People, technology, strategy* (8th ed.). Pearson.

- Lutsey, N., & Nicholas, M. (2019). *Update on electric vehicle costs in the United States through 2030* (Working Paper). International Council on Clean Transportation.
- Rather, R. A., Tehseen, S., Itoo, M. H., & Parrey, S. H. (2019). Customer brand identification, affective commitment, customer satisfaction, and brand trust as antecedents of customer behavioral intention of loyalty: An empirical study in the hospitality sector. *Journal of Global Scholars of Marketing Science*, 29(2), 196–217. <https://doi.org/10.1080/21639159.2019.1577694>
- Rezvani, Z., Jansson, J., & Bodin, J. (2015). Advances in consumer electric vehicle adoption research. *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 34, 122–136. <https://doi.org/10.1016/j.trd.2014.11.010>
- Teece, D. J. (2018). Business models and dynamic capabilities. *Long Range Planning*, 51(1), 40–49. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2017.06.007>
- Vargo, S. L., & Lusch, R. F. (2016). Institutions and axioms: An extension and update of service-dominant logic. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 44(1), 5–23. <https://doi.org/10.1007/s11747-015-0456-3>

การพัฒนาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการ
วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*
THE DEVELOPMENT OF COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATION
THROUGH PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN
EXPANDED EDUCATIONAL OPPORTUNITY SCHOOLS*

ศศิธร ดาทอง**

กฤษฎดา ผ่องพิทยา***

จุฬารัตนภรณ์ ธนะแพทย์****

(วันที่รับบทความ: 25 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ: 3 มิถุนายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ: 9 มิถุนายน 2569)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และศึกษาความต้องการจำเป็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ การวินิจฉัยปัญหาาร่วมกัน การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามแผนร่วมกัน การสะท้อนผลและปรับปรุง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมพบว่า ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

2. ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.191

คำสำคัญ : องค์ประกอบการบริหาร, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

* บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

** นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, Email: sasithordathong@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, Email: kisd2000@gmail.com

**** อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, Email: drchulapunporn@gmail.com

THE DEVELOPMENT OF COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATION
THROUGH PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN
EXPANDED EDUCATIONAL OPPORTUNITY SCHOOLS*

SASITHORN DATHONG**

KISDA PONGPITAYA***

CHULAPUNPORN THANAPHAET****

(Received: March 25, 2026; Revised: June 3, 2026; Accepted: June 9, 2026)

ABSTRACT

This study aimed to: 1) examine the components of school administration through participatory action research processes in educational opportunity expansion schools, and 2) assess the priority needs of school administration components using a participatory action research process in educational opportunity expansion schools. The appropriateness and feasibility of existing school administration components were evaluated by 9 experts, and priority needs were examined among a sample of 370 school administrators. The research instrument was a questionnaire, and data were analyzed using the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The findings revealed that: 1) school administration through participatory action research processes in educational opportunity expansion schools comprised six components: collaborative problem diagnosis, participatory planning, collaborative plan implementation, reflection and improvement, a learning community, and facilitative leadership for participation; and 2) expert evaluation of appropriateness and feasibility indicated that, overall, the level of appropriateness was at the highest level, while the level of feasibility was at a high level. The Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) for school administration, developed through participatory action research processes in educational opportunity expansion schools, yielded a mean value of 0.191.

Keywords: Administrative Components, Participatory Action Research, Expanded Educational Opportunity Schools

* Research article, Phetchabun Rajabhat University

** Doctor of Philosophy in Educational Administration, Phetchabun Rajabhat University, Corresponding author
E-mail :sasithorndathong@gmail.com

*** Assistant Professor of Graduate School, Phetchabun Rajabhat University, Email: kisd2000@gmail.com

**** Lecturer of Graduate School, Phetchabun Rajabhat University, Email: drchulapunporn@gmail.com

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษาได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาประเทศและทุนมนุษย์ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สอดรับกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก (Office of the Secretariat of the Council of Education, 2017) ในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ได้กำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญ โดยเน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน (Office of the Education Council, Ministry of Education, 2017) แม้ว่าการอบนโยบายเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของชาติที่มุ่งสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งถึง และเท่าเทียม แต่การถ่ายทอดและปรับใช้นโยบายดังกล่าวในระดับสถานศึกษายังคงพบกับอุปสรรคและความท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลซึ่งมีบริบทเฉพาะที่แตกต่างจากสถานศึกษาในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ชนบทและห่างไกลได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง (Pinasa, A., 2020) ทว่าในทางปฏิบัติ สถานศึกษาประเภทนี้กลับเผชิญกับข้อจำกัดหลายด้านที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน ได้แก่ ด้านทรัพยากร ที่ขาดแคลน บุคลากรที่มีคุณวุฒิตรงสาขาและงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านการบริหาร ที่ยังยึดรูปแบบรวมศูนย์จนขาดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมคิดร่วมพัฒนา และด้านชุมชน ที่ยังไม่มีกลไกการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง (Srisura, N., 2020) ข้อจำกัดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมผ่านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง บ่งชี้ว่าสภาพที่เป็นจริงของการบริหารสถานศึกษายังมีช่องว่างอยู่มากเมื่อเทียบกับสภาพที่คาดหวัง ด้านการบูรณาการทรัพยากร การพัฒนาบุคลากร และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การแก้ปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบการบริหารที่ออกแบบบนหลักการมีส่วนร่วม การวินิจฉัยปัญหาด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และวงจรการพัฒนาอย่างไตร่ตรองและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ที่บูรณาการการสืบค้น การปฏิบัติ และการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ (Reason & Bradbury, 2023) และก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กรที่ช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่ง (Wood et al., 2020)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาองค์ประกอบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของสถานศึกษาประเภทนี้ผ่านกระบวนการที่เปิด

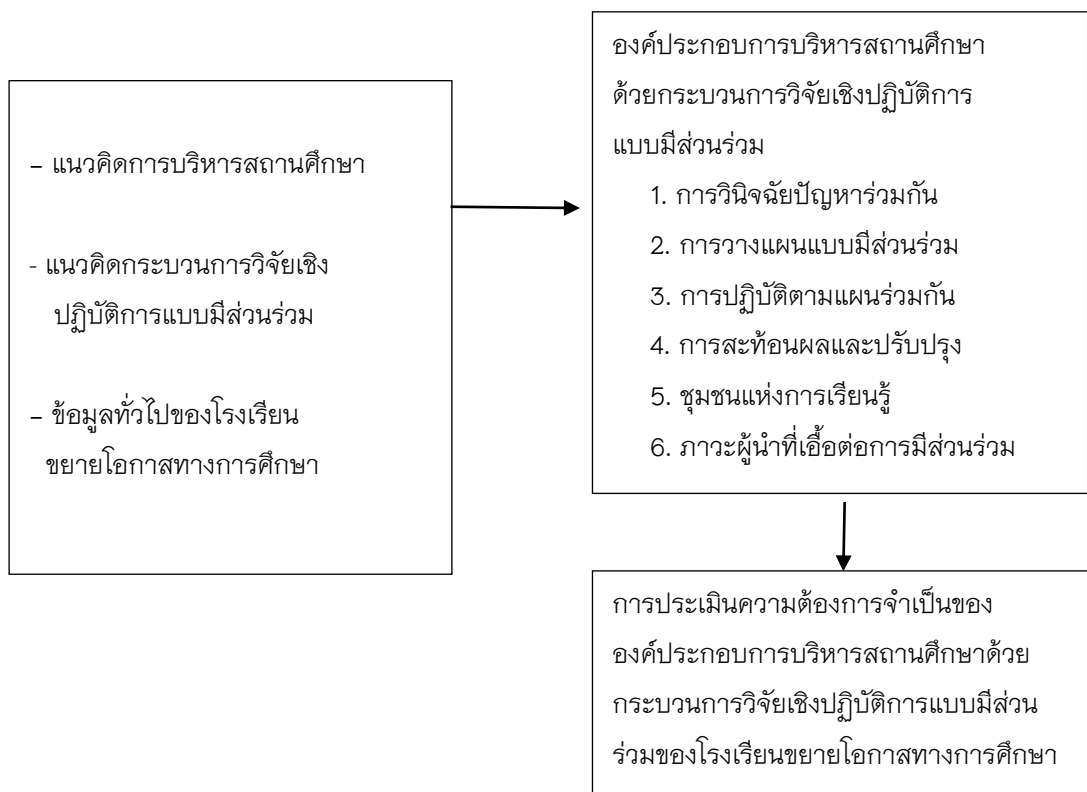
โอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในพื้นที่ชนบทและท้องถิ่นที่ห่างไกลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา (Sanrattana, 2019; Ngamkanok, 2021; Upamaiyothin, 2020; Jaiman, S., 2019; Leith wood, 2004) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Sanrattana, 2019; Thepsaeng and Thongruekrit, 2017; Buason, 2020; Assawaphumi, 2024; Dueanden et al., 2022; Wehachat, 2018; McTaggart and Kemmis, 2014; Stringer, 2018) บริบทโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์เนื้อหาและบูรณาการเขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 สังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2. การตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน วิธีเลือกแบบ

เจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์การสอนในสาขาวิชาบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.2 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง และวิเคราะห์ผลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (Srisaard, B., 2014) มีดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง	ความเหมาะสม และความเป็นไปได้	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50 หมายถึง	ความเหมาะสม และความเป็นไปได้	อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50 หมายถึง	ความเหมาะสม และความเป็นไปได้	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50 หมายถึง	ความเหมาะสม และความเป็นไปได้	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50 หมายถึง	ความเหมาะสม และความเป็นไปได้	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ พ.ศ.2568 จำนวน 4,877 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ พ.ศ.2568 จำนวน 370 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) (Kanjawanasi, S., 2019)

3.2 เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เป็นแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง / สภาพที่คาดหวัง ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับน้อยที่สุด

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างแบบสอบถามดำเนินการโดยร่างแบบสอบถามและปรับปรุงตามคำแนะนำของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 และทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

3.3.2 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Google form) โดยกำหนดเป้าหมายในการเก็บจำนวน 370 ฉบับ และกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ ถ้าไม่ได้รับข้อมูลจะดำเนินการติดต่อประสานทางโทรศัพท์เพื่อขอรับข้อมูลอีกครั้ง ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนมา จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มาวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) (Wongwanich, S., 2015) โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

3.4.2 ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับ เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่า PNI โดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีเกณฑ์การแปลความหมาย (Srisaard, B., 2014) มีดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4.3 การประเมินความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) โดยมีสูตรในการวิเคราะห์ดังนี้ (Wongwanich, S., 2015)

$$PNI_{modified} = (I-D)/D$$

PNI_{modified} หมายถึง ดัชนีอันดับความต้องการจำเป็น

I หมายถึง ระดับความคาดหวังสภาพที่คาดหวัง

D หมายถึง ระดับความคาดหวังสภาพเป็นจริงในปัจจุบัน

จากนั้นผู้วิจัยนำผล PNI_{modified} เรียงลำดับตามผลที่ได้จากมากไปหาน้อย เพื่อนำไปสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในการวิจัยในระยะต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การวินิจฉัยปัญหาร่วมกัน 2) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม 3) การปฏิบัติตามแผนร่วมกัน 4) การสะท้อนผลและปรับปรุง 5) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 6) ภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม

2. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวินิจฉัยปัญหาร่วมกัน	4.29	0.76	มาก	4.00	0.58	มาก
2. ด้านการวางแผนแบบมีส่วนร่วม	4.00	0.82	มาก	4.29	0.76	มาก
3. ด้านการปฏิบัติตามแผนร่วมกัน	4.43	0.79	มาก	4.71	0.76	มากที่สุด
4. ด้านการสะท้อนผลและปรับปรุง	4.57	0.79	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก
5. ด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
6. ด้านภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม	4.43	0.54	มาก	4.57	0.54	มากที่สุด
รวม	4.43	0.19	มาก	4.48	0.24	มาก

จากตารางที่.1 พบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมพบว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43) ส่วนด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความเหมาะสม องค์ประกอบที่มีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.86) ด้านความเป็นไปได้ องค์ประกอบที่มีความความเป็นไปได้ ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.71)

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการพัฒนาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคำดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาจากสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			$PNI_{modified}$	ความหมายของค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการวินิจฉัยปัญหาร่วมกัน	3.92	0.50	มาก	4.70	0.18	มากที่สุด	0.197	2
2. ด้านการวางแผนแบบมีส่วนร่วม	3.93	0.55	มาก	4.70	0.22	มากที่สุด	0.197	2
3. ด้านการปฏิบัติตามแผนร่วมกัน	3.98	0.47	มาก	4.70	0.20	มากที่สุด	0.180	6
4. ด้านการสะท้อนผลและปรับปรุง	3.92	0.56	มาก	4.64	0.20	มากที่สุด	0.184	5
5. ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้	3.89	0.54	มาก	4.67	0.21	มากที่สุด	0.200	1
6. ด้านภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม	3.95	0.56	มาก	4.70	0.22	มากที่สุด	0.190	4
ค่าเฉลี่ย $PNI_{modified}$ รวม	3.93	0.40	มาก	4.68	0.13	มากที่สุด	0.191	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการพัฒนาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.191 โดยเรียงลำดับค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.200$) ด้านการวินิจฉัยปัญหาร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.197$) ด้านการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ($PNI_{modified} = 0.197$) ด้านภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ($PNI_{modified} = 0.190$) ด้านการสะท้อนผลและการปรับปรุง ($PNI_{modified} = 0.184$) ด้านการปฏิบัติตามแผนร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.180$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในระดับสูงทุกด้าน มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การวินิจฉัยปัญหา

ร่วมกัน (Collaborative Diagnosis) 2) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Participative Planning) 3) การปฏิบัติตามแผนร่วมกัน (Collaborative Plan Implementation) 4) การสะท้อนผลและปรับปรุง (Reflection and Improvement) 5) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) และ 6) ภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม (Participative Leadership) ผู้วิจัยขออภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การวินิจฉัยปัญหาาร่วมกัน (Collaborative Diagnosis)

ผลการวิจัยพบว่า การวินิจฉัยปัญหาาร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.197$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวินิจฉัยปัญหาาร่วมกันมีความสำคัญสูงสุดในการกำหนดทิศทางการบริหาร โดยผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในลำดับต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารในโรงเรียนขยายโอกาสยังขาดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาอย่างแท้จริง มักเป็นการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-down) ทำให้การแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ดังนั้น องค์ประกอบนี้จึงเน้นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามาร่วม "ระบุนิยามความจริง" และค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin, 1974) ที่กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนแรกของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกลุ่มคือ "การละลายพฤติกรรม (Unfreezing)" ซึ่งต้องเริ่มจากการตระหนักรู้ถึงปัญหาและความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลง หากขาดการยอมรับปัญหาาร่วมกัน การขับเคลื่อนในขั้นตอนต่อไปจะล้มเหลว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุล สุพรรณชาติ (Supannachat, P., 2020) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส พบว่า ปัญหาหลักที่ทำให้คุณภาพการศึกษาไม่พัฒนาเท่าที่ควร เกิดจากการที่ผู้บริหารขาดข้อมูลเชิงลึกจากครูผู้สอน ทำให้การกำหนดนโยบายคลาดเคลื่อน แต่เมื่อนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการวินิจฉัยปัญหาาร่วมกัน พบว่า ครูเกิดความตื่นตัวและรู้สึกเป็นเจ้าของปัญหา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาต ร นกคลัง และคณะ (Noklang, S., et al., 2023) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการสามารถส่งเสริมความสามารถและทักษะการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญกับการวินิจฉัยปัญหาอย่างเป็นระบบในสามมิติ ได้แก่ ปัญหาภาระงาน ปัญหาบริบทการทำงาน และปัญหาการบริหารจัดการงาน

2. การวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Participative Planning)

ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนแบบมีส่วนร่วม ($PNI_{modified} = 0.197$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดทิศทาง เป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการระดมสมอง และการตัดสินใจร่วมกัน การวางแผนที่ดีต้องมีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อปัญหาที่ได้วินิจฉัยร่วมกันมาแล้ว เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในการปฏิบัติตามแผน ซึ่งสอดคล้องกับ วิไลลักษณ์ แก้วจินดา (Kaewchinda, W., 2020) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยลดความซ้ำซ้อนของภาระงานและทำให้การจัดสรรทรัพยากรมีความคุ้มค่า และยังสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ พงษ์ศรี (Phongsri, P., 2018) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้

กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย การร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางกลยุทธ์ และกำหนดแผนปฏิบัติการ ส่งผลให้บุคลากรทุกฝ่ายมีความ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เกิดความรับผิดชอบร่วม และทำให้การบริหารงานของสถานศึกษา มีความเป็นระบบ โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่าง เหมาะสม

3. การปฏิบัติตามแผนร่วมกัน (Collaborative Plan Implementation)

ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามแผนร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.171$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนร่วมกันมีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายการทำงานเป็นทีม ที่มี การสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาร่วมกัน โดยยึดหลักการ "เรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติ (Learning by Doing)" สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระพงษ์ วงษ์หอมทอง (Wonghomthong, T., 2018) ได้ กล่าวไว้ การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและการปฏิบัติตามแผน สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุมาต นกคลัง และคณะ (Noklang, S., et al., 2023) ที่ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเชิงวิพากษ์ พบว่า กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการสามารถส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมและความสามารถในการแก้ปัญหา ส่งผลกระทบบางส่วนต่อทั้งระดับบุคคล ระดับทีม และระดับองค์กร ดังนั้น การพัฒนาด้านการปฏิบัติตามแผนร่วมกันจึงต้องเน้นการสร้างกลไกการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ศศิชา ไชยศรี, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และสุชาดา นันทะไชย (Chaiyasri, S., Buasawan, P., & Nantachai, S., 2025) ที่พบว่า การเป็นโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสิงห์บุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านระบบกิจกรรมซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นแกนสำคัญของการปฏิบัติตามแผนร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

4. การสะท้อนผลและปรับปรุง (Reflection and Improvement)

ผลการวิจัยพบว่า การสะท้อนผลและปรับปรุง ($PNI_{modified} = 0.184$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสะท้อนผลและปรับปรุงเป็นกระบวนการที่บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันทบทวน วิเคราะห์ และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานจากประสบการณ์ และนำความเข้าใจที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติครั้งต่อไปเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา และกำหนดแนวทางปรับปรุง พัฒนา สำหรับรอบการดำเนินงานต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา นวลนุช (Nuannuch, P., 2021) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการสะท้อนผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาที่งานอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการสะท้อนผลช่วยให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทบทวนการปฏิบัติงานของตนเอง ระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา สอดคล้องกับ ชีระพงษ์ วงษ์หอมทอง

(Wonghomthong, T., 2018) ที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการสะท้อนผลการปฏิบัติถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารและครูสามารถประเมินความสำเร็จ ระบุปัญหา และค้นพบแนวทางใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน กระบวนการสะท้อนผลดังกล่าวส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคลากร ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแผนและวิธีการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในแต่ละวงจร ส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและการสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนในองค์กรการศึกษา

5. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.200) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้อย่างแพร่หลายในสถานศึกษาทั่วไปต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน อัครภูมิ (Assawaphum, S., 2024) ที่เสนอว่า ทิศทางการบริหารสถานศึกษาไทยต้องเปลี่ยนจากระบบราชการเป็นระบบ "ชุมชนแห่งการเรียนรู้" เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เว็นเกอร์ (Wenger, 1998) ที่ได้พัฒนากรอบแนวคิดทฤษฎีเรื่องชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Communities of Practice) โดยกล่าวว่า กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจหรือความเชี่ยวชาญร่วมกันจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาร่วมกันผ่านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสร้างความหมายร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวไม่เพียงนำไปสู่การพัฒนาความรู้และทักษะ แต่ยังส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของสมาชิกในชุมชนด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปรีชา นวลนุช (Nuannuch, P., 2021) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2) การพัฒนาทีมงาน และ 3) การเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงาน ซึ่งทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ยั่งยืนในโรงเรียน

6. ภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม (Participative Leadership)

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม (PNI_{modified} = 0.190) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญในช่วยพัฒนาศักยภาพและทักษะความเป็นผู้นำของสมาชิก การให้โอกาสครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเป็นการสร้างประสบการณ์และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับความเป็นผู้นำ ซึ่งเน้นให้ผู้บริหารเปลี่ยนบทบาทจาก "ผู้สั่งการ มาเป็น "ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)" ผู้สนับสนุน (Supporter) และผู้ร่วมเรียนรู้ (Co-learner) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร เชาวเนินาท (Chaowaneenat, P., & Surakitbowon, S., 2023) ที่ได้ศึกษาโมเดลภาวะผู้นำสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และพบว่าภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพการสอนของครู สอดคล้องกับ วนิดา เชื้อคมตา (Chuekomta, W., 2023) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและการเป็นชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์ในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการ การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การมีเทศก้ากับติดตามและประเมินผล และการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการเข้มแข็งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ วิลเลียมส์ และคณะ (Williams et al., 2022) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกรอบในการพัฒนาโรงเรียนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในด้านวัฒนธรรมองค์กร การจัดการเรียนการสอน และผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาศักยภาพของครูในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ รสสุคนธ์ อินชัยเขา (Inchaikkha, R., 2017) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีปัจจัยความสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสนับสนุนของภาคเครือข่ายและองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของการพัฒนาสู่สถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรนำองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั่วประเทศ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีค่า PNI_{modified} สูงสุด (0.200) ควรส่งเสริมผ่านนโยบายการพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหารอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาควรนำองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมไปปรับใช้ในการบริหารงานประจำวัน โดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อเปิดพื้นที่ให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวินิจฉัยปัญหาและวางแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปสร้างและพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาและนำไปทดลองใช้จริงในบริบทโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อประเมินความเป็นไปได้และประสิทธิผลของรูปแบบในเชิงประจักษ์
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละภูมิภาค เนื่องจากบริบทด้านทรัพยากร วัฒนธรรม และชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวจะช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางการบริหารที่มีความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

References

- Assawaphum, S. (2024). Models and model development through educational administration research. *Journal of the Professional Development Association for Educational Administration of Thailand*, 6(1), 414–426.
- Buason, R. (2020). *Participatory action research: Principles and practices* (3rd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Chaiyasri, S., Buasuwan, P., & Nantachai, S. (2025). Being a learning community of secondary schools based on Manabu Sato's concept. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5(5), 645–662. <https://doi.org/10.60027/iarj.2025.286086>
- Chaowaneenat, P., & Surakitbowon, S. (2023). Development of school administrators' leadership through participatory action research process. *Journal of Educational Administration and Leadership*, 11(2), 49–64.
- Chuekomta, W. (2023). *The Academic Leadership of Administrators Affecting Professional Learning Community of Schools Under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1*. [Master of Education]. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Dueanden, S., & Chookamphaeng, C. (2022). Development of a school curriculum through a participatory action research process: A case study of an educational opportunity expansion school. *Journal of Education, Mahasarakham University*, 16(3), 85–102.
- Inchaikkha, R. (2017). *Development of sufficient innovation school administration through participatory action research*. [Doctoral of Education]. Naresuan University.
- Jaiman, S. (2019). *School administration using participatory planning in educational opportunity expansion schools* [Doctoral dissertation, Suan Sunandha Rajabhat University].
- Kanjanawasi, S. (2019). *Evaluation theory* (9th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Kaewchinda, W. (2020). An academic administration model through participatory action research in secondary schools. *Academic Journal of Buriram Rajabhat University*, 12(1), 52–73.
- Kemmis, S., McTaggart, R., & Nixon, R. (2018). *The action research planner: Doing critical participatory action research* (3rd ed.). Springer.
- Kemmis, S., McTaggart. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. Springer.
- Leithwood, K., Seashore Louis, K., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning*. New York: Wallace Foundation.
- Lewin, K. (1974). *Field theory in social science*. New York: Harper & Row.

- Ngamkanok, S. (2021). *Strategies and development of participatory policy, planning, and partnership in educational institutions* (1st ed.). Triple Education.
- Noklang, S., Prakongphan, P., Meephan, W., Dechwattasinsiri, N., & Niyomdecha, A. (2023). Critical participatory action research to develop working guidelines for private school teachers. *Journal of Curriculum Research and Development*, 13(2), 39–52. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jrcd/article/view/270043>
- Nuannuch, P. (2021). Development of a school administration model for enhancing professional learning communities using participatory action research process. *Journal of Educational Administration, Silpakorn University*, 12(1), 85–99.
- Office of the Secretariat of the Council of Education. (2017). *Effective management of basic education institutions*. Chulalongkorn University Press.
- Office of the Education Council, Ministry of Education. (2017). *The 12th National Economic and Social Development Plan (2017–2021)*. Office of the Education Council.
- Phongsri, P. (2018). *A model of school administration using participatory process*. [Doctoral of Education]. Burapha University.
- Pinasa, A. (2020). *OBEC new ways, quality ways*. Office of the Basic Education Commission. <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2020/10/สพฐ-วิถีใหม่-วิถีคุณภาพ.pdf>
- Reason, P., & Bradbury, H. (2023). *The SAGE handbook of action research: Participative inquiry and practice* (4th ed.). SAGE Publications.
- Sanrattana, W. (2019). *Participatory action research in educational administration: Theory and practice* (2nd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Senge, P. M., Nohra, N., & Smith, B. (2020). *The systems leader: Mastering the cross-pressures that make-or-break today's organizations*. Berrett-Koehler. <https://www.bkconnection.com/books/title/the-systems-leader>
- Srisura, N. (2020). A systematic analysis of school administration problems in educational opportunity expansion schools in Northern Thailand. *Journal of Education, Naresuan University*, 22(3), 115–130.
- Srisaard, B. (2014). *Kanwichai phuea kaepanha lae phattana phulian [Research for problem solving and learner development]* (4th ed.). Suviriyasan.
- Stringer. (2018). *Action research for educational change: Theory and practice*. London: Routledge.
- Supannachat, P. (2020). *Participatory action research in developing the potential of educational opportunity expansion school networks*. [Doctor of Philosophy in Educational Administration]. Silpakorn University.

- Thepsaeng, S., & Thongruekrit, O. (2017). *A school administration model for educational opportunity expansion schools through a participatory action research process*. Nakhon Ratchasima Rajabhat University Press.
- Wehachat, R. (2018). *Development of a total quality management model for basic education institutions*. [Doctor of Philosophy in Educational Administration]. Burapha University.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.
- Williams, S., & Thompson, R. (2022). Digital safety in K–12 schools: Current challenges and solutions. *Journal of Technology in Education*, 55(2), 127–129.
- Wonghomthong, T. (2018). Development of a school administration model through participatory action research process to enhance learner quality in small primary schools. *Journal of Education, Naresuan University*, 20(3), 76–90.
- Wongwanich, S. (2015). *Needs assessment research* (3rd ed.). V. Print. (Original work published 1991).
- Wood, L., McAteer, M., & Whitehead, J. (2020). *How to do action research for transformations in education*.

**แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1***

**GUIDELINES FOR DEVELOPING ACADEMIC ADMINISTRATION IN
SMALL SCHOOLS EXPERIENCING LEARNING LOSS UNDER
KAMPHAENG PHET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1***

จารุวรรณ วงษ์จิ๋ว**

ประจบ ขวัญมัน***

(วันที่รับบทความ: 23 เมษายน 2569; วันที่แก้ไขบทความ: 2 กรกฎาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ: 10 กรกฎาคม 2569)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพ ปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 173 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การวัดผล ประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ และด้านการนิเทศการศึกษา 3. สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ได้แก่ 1) จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน 2) พัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 3) สร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลาย และ 4) จัดการนิเทศในเชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นกัลยาณมิตร

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การบริหารงานวิชาการ, ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, ผู้บริหารสถานศึกษา

*บทความวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร,

Email:charuwanwongchui@gmail.com

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.,คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร,Corresponding Author Email:krujob69@gmail.com

GUIDELINES FOR DEVELOPING ACADEMIC ADMINISTRATION IN SMALL SCHOOLS EXPERIENCING LOSS UNDER KAMPHAENG PHET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1*

CHARUWAN WONGCHIU**

PRACHOP KWANMAN **

(Received: April 23, 2026; Revised: July 2, 2026; Accepted: July 10, 2026)

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study and compare the states and problems of academic administration in the context of learning loss, and 2) to determine guidelines for developing academic administration in small schools experiencing learning loss. The sample, selected through multi-stage sampling, consisted of 173 school administrators and academic teachers. In addition, 17 experts participated in validating the guidelines. The research instruments included a questionnaire and a semi-structured interview form. Data were analyzed using mean, standard deviation, F-test, and content analysis. The research findings revealed that: 1. the overall state of academic administration in small schools experiencing learning loss was at a high level. 2. The academic administration problems rated at the highest level included measurement and evaluation, learning process development, and educational supervision. 3. A statistically significant difference at the .05 level was found in the state of academic administration in the context of learning loss when classified by educational attainment. The guidelines for developing academic administration in the context of learning loss were: 1) organizing diverse instructional management tailored to students' readiness, 2) developing appropriate technological media to enhance the learning process, 3) constructing varied measurement and evaluation instruments, and 4) conducting educational supervision in a collaborative and friendly manner.

Keywords: Development Guidelines, Academic Administration, Learning Loss, School Administrator

*Research article, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

**Master's Student in Educational Administration, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Email: charuwanwongchiu@gmail.com

**Assistant ProfessorDr., Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Corresponding Author Email: krujob69@gmail.com

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561–2580) มีเป้าหมายในการพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม แผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการ สมรรถนะ และคุณลักษณะ

ที่ดีสมวัยทุกด้าน ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เสริมสร้างจิตสาธารณะ และการเป็นพลเมืองที่ดีแก่ผู้เรียน ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงพหุปัญญา

ของผู้เรียนที่หลากหลายสร้างความเสมอภาคและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (Office of the Basic Education Commission, 2023)

งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ซึ่งงานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้าน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนทุกด้าน การบริหารงานวิชาการจะต้องมีหลักและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารโดยต้องมีความชัดเจนในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคม สามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นเพื่อเป็นการประกันคุณภาพและมาตรฐาน (Rakphormmongkhon, P., 2021)

ในปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Homnet, S., 2022) จำนวนทั้งสิ้น 29,583 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียน 0–120 คน จำนวน 14,958 แห่ง แม้ว่าโรงเรียนจำนวนหนึ่งสามารถจัดการศึกษาได้อย่างเข้มแข็งและมีผลงานเชิงประจักษ์มากมาย แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมที่ได้จากผลการทดสอบระดับชาติและผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นที่น่าพอใจได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมในหลายปัจจัย ทำให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านั้น ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพไม่เท่าเทียมกับสถานศึกษาขนาดใหญ่

นอกจากนี้ ด้วยสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID–19) ที่ประเทศจีนเมื่อเดือนธันวาคม 2562 ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้รับผลกระทบในวงกว้าง ขณะที่ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจทุกประเภท ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของไทยในทุก

ระดับชั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสถานการณ์ความปลอดภัยของพื้นที่ จากสถานการณ์ดังกล่าวผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการศึกษา (Education Loss) คือ การทำให้ผู้เรียนสูญเสียความรู้หรือสูญเสียโอกาสในการเรียนจนส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) การมีทัศนคติที่ดี (Attitude) และทักษะที่ดีจากการลงมือปฏิบัติ (Skill) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขยายช่องว่างหรือความไม่ต่อเนื่องในการศึกษาของผู้เรียน การขาดเรียน การออกกลางคันและการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Pholphanthin, S., 2022) อย่างไรก็ตามการพัฒนาการศึกษาหลังยุคโควิด-19 (Post-COVID) จะส่งผลให้เกิดการปรับรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการปรับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาของประเทศ (Office of the Education Council, 2022, p.20) โดยจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) มุ่งเน้นให้เร่งแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา พื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) ให้กับผู้เรียนทุกระดับ รวมทั้งลดความเครียดและสุขภาพจิตของผู้เรียน (Office of the Education Council, 2022).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองกำแพงเพชร อำเภอพรานกระต่าย อำเภอไทรงาม อำเภอลานกระบือ และอำเภอโกสัมพีนคร มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 202 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน อยู่ 124 โรงเรียน (Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1, 2023) ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าวเหล่านี้ส่วนใหญ่ ขาดความพร้อมหลายๆ ด้าน ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพการเรียนรู้ค่อนข้างต่ำเมื่อ เปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ โดยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 พบว่าผลการทดสอบเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดเล็ก มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สทศ.) ประกอบกับการประสบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังที่กล่าวข้างต้น ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย วัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ผู้เรียนไม่สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งครูขาดประสบการณ์ในการสร้างและใช้สื่อการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมักเผชิญกับข้อจำกัดที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของเกณฑ์การทดสอบระดับชาติ สภาพปัญหาดังกล่าวได้ทวีความท้าทายยิ่งขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อคุณภาพการศึกษาในระดับพื้นที่ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา

และครูที่รับผิดชอบการบริหารงานวิชาการเนื่องจากเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการโดยตรง เพื่อผลการวิจัยในครั้งนี้ จะได้เป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและผู้เกี่ยวข้องจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

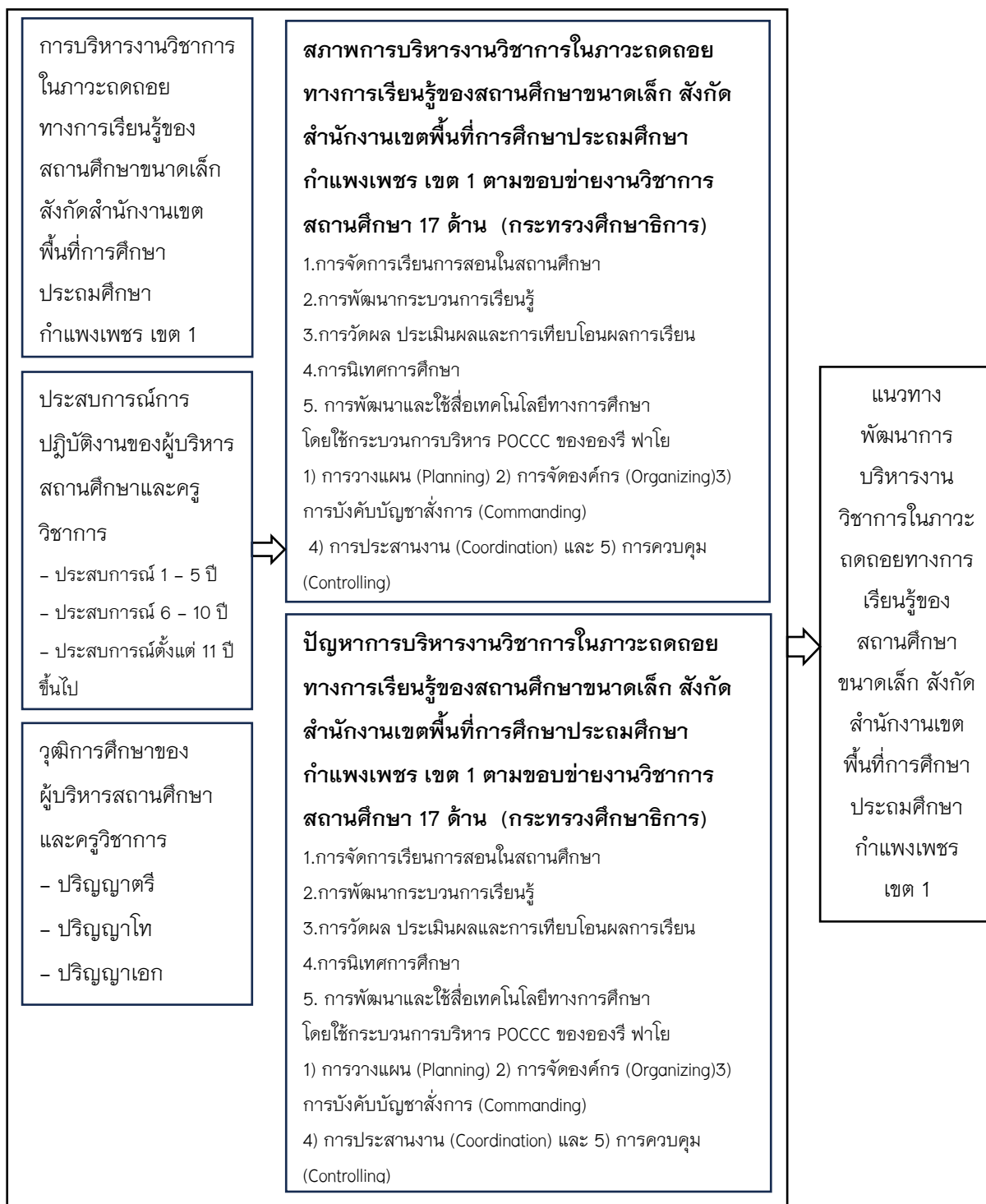
1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานและวุฒิการศึกษา
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกประสบการณ์การปฏิบัติงานและวุฒิการศึกษามีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการ 17 ด้านของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2009, pp. 16–20) และผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และครู สามารถกำหนดกรอบการวิจัยการบริหารงานวิชาการได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหาร POCCC ของฮอริ ฟาโย (Henri Fayol, 1976) ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) 4) การประสานงาน (Coordination) และ 5) การควบคุม (Controlling) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน แยกออกเป็น 2 ตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 124 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 92 คนและครูวิชาการ 92 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางสำเร็จรูปของเครจซี และ มอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970, pp. 607 – 610) และทำการเทียบสัดส่วน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสอบถาม เรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยสร้างเครื่องมือวิจัยจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ สร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน โดยนำแบบสอบถามไปหาค่าสัมประสิทธิ์ของเครื่องมือ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยใช้เทคนิค IOC คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องและให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มโรงเรียนวชิรธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น (r) เท่ากับ 0.97 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ด้านสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จำนวน 5 ด้าน ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) (Subruangthong, S., 2017, p. 88) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จำนวน 5 ด้าน ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาจากงานวิชาการที่ประสบปัญหา โดยเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ (Multiple response)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 จากนั้นส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ร้อยละ 94.02 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (f) และร้อยละ (%)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยเทียบกับเกณฑ์ (Srisa-ard, B., 2017, p.121)

3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (f) ร้อยละ (%) และจัดลำดับ

4) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ใช้สถิติทดสอบ F-test

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

การหาแนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวางกรอบในการสัมภาษณ์ ร่างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยนำข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 กำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามโดยนำสภาพที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

การปฏิบัติในระดับต่ำที่สุด และนำปัญหาที่มีค่าร้อยละ มากที่สุด มากำหนดเป็นกรอบในการทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริหารงานวิชาการ จำนวน 17 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องการบริหารงานวิชาการ จำนวน 17 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นไปตามข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1) ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปีหรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 5 คน

3) นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยที่มีผลงานทางวิชาการด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กหรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 2 คน

4) ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 ปีหรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 4 คน

5) ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือจากการประสานงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้เชี่ยวชาญ 17 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยนัดหมายผู้ที่ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้าและเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยกำหนด วัน เดือน ปี เวลา สถานที่ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่ (f) และจัดลำดับความสำคัญ แล้วนำเสนอผลในรูปตาราง เพื่อบรรวบรวมเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
วิชาการเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาพรวม 5
ด้าน โดย N เท่ากับ 173 คน

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1.	ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.03	0.71	มาก	3
2.	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.05	0.68	มาก	1
3.	ด้านการวัดผลประเมินผล	4.04	0.69	มาก	2
4.	ด้านการนิเทศการศึกษา	4.01	0.68	มาก	5
5.	ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.02	0.68	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.03	0.70	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยภาพรวมมี
ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านการจัดการเรียน
การสอนในสถานศึกษา ตามลำดับ ด้านที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาพรวม 5 ด้าน

ที่	รายการ	$\bar{X}$	ลำดับที่
1.	ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	51.40	4
2.	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	58.40	2
3.	ด้านการวัดผลประเมินผล	62.50	1
4.	ด้านการนิเทศการศึกษา	55.60	3
5.	ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	49.80	5
รวมเฉลี่ย		55.54	

จากตารางที่ 2 พบว่าปัญหาในการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน ด้านที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ประสบปัญหาในการตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือและแบบทดสอบที่นำมาใช้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประสบปัญหาในเรื่องการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามแผนที่กำหนดไว้ ลำดับที่สาม คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ประสบปัญหามากที่สุดในส่วนของการนิเทศและติดตามผลการจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษา ลำดับที่สี่ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ประสบปัญหาเรื่องการใช้วิธีสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประสบปัญหาในเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในสภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

3.1 สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.2 สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สรุปแต่ละด้านได้ดังนี้

4.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของผู้เรียน รองลงมาคือ การวิเคราะห์สภาพปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์) และมีพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ รองลงมาคือ การส่งเสริมอบรม พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการ

4.3 ด้านการวัดผลประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ การสร้างเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน รองลงมาคือ การปรับรูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่น และมีการจัดการอบรมส่งเสริมให้ครูสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

4.4 ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ จัดการนิเทศในเชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกัลยาณมิตร รองลงมาคือ มีรูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย เหมาะสมกับสถานการณ์ และมีนำผลที่ได้จากการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

4.5 ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ การสร้างเครื่องมือ สื่อหรือนวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ รองลงมาคือ จัดอบรมให้ความรู้ครูในการจัดทำสื่อ พัฒนานวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีสภาพระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เนื่องจากนโยบายส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนการบริหารจัดการตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาและหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับ อูมาพร เชิดนอก (Cherdnok, U., 2020) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ สุภารัตน์ สิงห์หน (Singhon, S., 2017) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษจันทบุรี เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสภาพการบริหารงานวิชาการที่มีสภาพการปฏิบัติมากที่สุด มาอภิปราย 3 หัวข้อ ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นเพราะว่า สถานศึกษานขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีการพัฒนา ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้เข้ากับสถานการณ์ ซึ่งทั้งผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการวางแผน จัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีการส่งเสริมอบรม พัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ กาญจนา ธีมาธนนันท์ (Theemathanan, K., 2012) พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมพัฒนา จัดอบรมให้ครูได้รับ เทคนิค ความรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอน จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มโรงเรียน และเครือข่ายเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน.

1.2 ด้านการวัดผลประเมินผล มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการปรับรูปแบบการวัดผลประเมินผลให้มีความยืดหยุ่น สร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน และนำผลที่ได้จากการวัดผลประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน และมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาการวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับ ปิยะพันธ์ ศิริรักษ์ (Sirirak, P., 2020) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 25 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการวัดผลประเมินผล การเรียนมีผลการปฏิบัติงานมากที่สุด แสดง ให้ความต้องการพัฒนางานวิชาการ โดยเฉพาะด้านการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา ให้มี ผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เป็น เพราะว่าการจัดการเรียนการสอนหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เป็นความท้าทาย สำหรับครูและสถานศึกษาที่จะต้องปรับตัวรับมือกับการเรียนออนไลน์ หรือสร้างรูปแบบการเรียน การสอนในลักษณะต่างๆ จึงต้องมีการจัดประชุม สัมมนาตรวจสอบความต้องการจำเป็นและสภาพความพร้อมของ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และนำผลสรุปและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการวางแผนและการดำเนินการจัดการ เรียนการสอน สอดคล้องกับ สิริพรชัย บัวกองกุลรัตน์ (Buakongkunnrat, S., 2024) ได้ศึกษาการ บริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีค่าดัชนีความ ต้องการจำเป็นมากที่สุด ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการกำหนดภารกิจจัดการด้านการเรียน การสอน ส่งเสริมสนับสนุนการสอนของครู ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและต้องเป็นผู้ที่ทันสมัยต่อ ความก้าวหน้าด้านวิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ และเป็นผู้นำดิจิทัลใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยแก้ปัญหาภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่มีปัญหามากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้เพราะ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน อาจขาดการประเมินภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การตรวจสอบเครื่องมือ แบบทดสอบ การวัดและประเมินผลว่าสามารถใช้วัดและประเมินผลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ สอดคล้องกับ ปิยะสุด เพ็ชรารเวช (Phetcharawech, P., 2021) ได้ศึกษาแนวทางการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ในยุคโควิด พบว่า การวัดผลประเมินผลต้องมีแนวทางให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนและสถานการณ์ แต่ยังคงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ ครูผู้สอนจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้หลักการบูรณาการ ซึ่งกิจกรรมที่จะสามารถบูรณาการการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้หล่อหลอมเป็นเนื้อเดียวกันได้ คือ การวัดผลตามสภาพจริง

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ เพราะ สถานศึกษาขาดการดำเนินการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามแผนพัฒนาระบบการเรียนรู้ จัดทำโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความรู้และทักษะในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ สอดคล้องกับนฤมล กิจรุ่งเรือง (Kijrungruang, N., 2022) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า สถานศึกษายังไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานในระดับชั้นของนักเรียนที่หายไปในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาได้ เนื่องจากความไม่พร้อมด้านสื่ออุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต และปัจจัยทางบ้าน ปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ สถานศึกษาขาดแคลนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน ครูยังขาดทักษะด้านการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความพร้อมด้านภาวะทางอารมณ์ สังคมและวิชาการได้อย่างทั่วถึง

2.3 ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ขาดการวางแผนและลงมือปฏิบัติในการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณและไม่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สอดคล้องกับ สุพัตรา บุตรมี (Butmee, S., 2022) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียน บ้านเวียงพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียนสถานศึกษากำหนดขั้นตอนในการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับบริบทและทันต่อสถานการณ์ ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นความร่วมมือและประสานงานของ

บุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

3.1 สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษา การเรียนการสอนในหลายรูปแบบ ซึ่งทำให้สถานศึกษาต้องรับมือและแก้ไขปัญหา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกัน จึงมีสภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ยง ภูสุวรรณ (Phusuwan, Y., 2020) กล่าวว่า ภาวะวิกฤตการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีประกาศเรื่องจุดเน้นและนโยบายเร่งด่วนปีงบประมาณ 2566-2567 เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาทุกระดับชั้น (Office of the Basic Education Commission, 2023) และสอดคล้องกับ รุจิรา ศรีมาฤทธิ์ (Srimarit, R., 2017) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตาม เพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตาม อายุ และประสบการณ์การปฏิบัติราชการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3.2 สภาพการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาช่วยพัฒนาศักยภาพการทำงาน ความรอบรู้ ความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับฉวีพร ละหารเพชร (Lahanphet, S., 2019) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าโดยรวม ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการนิเทศการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาระบบการประกัน

คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาและ การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ไม่แตกต่างกัน 4. แนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จากการศึกษาค้นคว้าตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

4.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคลและนำมาจัดทำข้อมูลสารสนเทศ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย จัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอ กับความต้องการ จัดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการแก้ปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำโครงการ กิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับคาร์ดินัล (Cardinal, 2020) ได้เสนอให้จัดการศึกษาแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ลดความสำคัญของผลการเรียน เน้นกิจกรรมทางสังคมและอารมณ์เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับกิจกรรมทางวิชาการใหม่ๆ ได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (Suwathanpornkul, I., et al., 2022) ศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 กล่าวว่าควรมีการจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ สื่อและ เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ การพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู

4.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้แก่ การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม ส่งเสริมอบรม พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการ ออกแบบการจัดเรียนรู้แบบบูรณาการ และเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลและกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับ มณีรัตน์ อภิวัฒน์วรรณ (Aphiwatwannawan, M., 2016) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรส่งเสริมและพัฒนาครู นิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข จัดทำหลักสูตรและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้านการวัดและการประเมินผล กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ ใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และวัดผลตามสภาพจริง และยัง สอดคล้องกับอุมาพร เชิดนอก (Cherdnok, U., 2020) พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางที่สำคัญคือ ควรดำเนินการอบรม ให้ความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ มีการแลกเปลี่ยน ร่วมกันแก้ปัญหา

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

4.3 ด้านการวัดผลประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ การสร้างเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน มีการจัดการอบรมส่งเสริมให้ครูสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผล แกะไขปรับปรุงเครื่องมือแบบทดสอบการวัดและประเมินผล นำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาการวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับบรรรพจร จันทร์เจื้อย เสริบุตร (Jan-chalia Seribut, N., 2021) ได้พัฒนา 5 มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การประเมินสภาพแวดล้อมทั้งระบบด้วยการทำข้อสอบวัดความรู้เพื่อทดสอบว่าเด็กมีความรู้ที่ถดถอยลงหรือไม่ 2) การวางแผนของโรงเรียนทั้งระบบด้วยการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะกับเด็กแต่ละระดับชั้นและรายวิชา 3) การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพ จัดอบรมที่ทำให้ครูเข้าใจปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดอุปสรรคทางการเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน 4) การช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล 5) การติดตาม ปรับปรุงและผลสะท้อนกลับ

4.4 ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ จัดการนิเทศเชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกลยุธยมิตร มีรูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย และมีนำผลที่ได้จากการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีประเมินผลและรายงานผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ ใช้กระบวนการ PLC ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อบรมชี้แจงให้ความรู้เรื่องการนิเทศแก่ครูและมีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสุพัตรา บุตรมี (Butmee, S., 2022) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียน บ้านเวียงพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า แนวทางในการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียน พบว่า ต้องกำหนดขั้นตอนในการนิเทศการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่อย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความสามัคคี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ทำงานในการทำงานร่วมกัน

4.5 ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ การสร้างเครื่องมือ สื่อหรือนวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ สอดคล้องกับอภิชา พุ่มพวง (Phumpuang, A., 2016) พบว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้เพียงพอกับความต้องการ

ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้สื่อเทคโนโลยี และสอดคล้องกับเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2022) ได้ถอดบทเรียนการแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยเสนอมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครู ใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติ และพัฒนาการเรียนการสอนได้ พัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนทักษะการสร้างสร้งนวัตกรรมการสอนและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย สนับสนุนการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับระดับความพร้อมที่แตกต่างกันของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยฟื้นฟูสมรรถนะและกระตุ้นความสนใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนให้กลับคืนมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ไปใช้โดยนำแนวทางที่ค้นพบจากการวิจัยนี้ไปลงสู่แผนปฏิบัติการประจำปี มุ่งเน้นการปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นตามสภาพจริงและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในเชิงกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีบริบทใกล้เคียงกันสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในภาพรวมอย่างยั่งยืน

1.3 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นหรือสอดแทรกระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในรูปแบบของการทำวิจัยและพัฒนา เพื่อความสมบูรณ์ของผลการวิจัย

References

- Aphiwatwannawan, M. (2016). *Development of academic management guidelines for learning process development for schools under the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization*. [Master of Educational Administration]. Mahasarakham University.
- Buakongkunrat, S., Nantee, S., & Bangwiset, S. (2024). Academic management in learning loss of students in schools under the Secondary Educational Service Area Office Loei Nong Bua Lamphu. *Journal of Integrated Social Sciences*, 4(10), 1–12.
- Butmee, S. (2022). Guidelines for academic management of New Normal learning supervision of Ban Wiang Phan School under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Educational Academic Chiang Rai Rajabhat University*, 6(3), 1–22.
- Cardinal, J. (2020). *“Lost Learning”: What does the research really say?* International Baccalaureate Organization.
- Cherdnok, U. (2020). *Guidelines for developing academic management to enhance National Elementary Educational Test (O-NET) scores of schools under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1*. [Master of Educational Administration]. Kamphaeng Phet Rajabhat University.
- Fayol, H. (1976). *General and industrial management* (C. Storrs, Trans). Pitman.
- Jan-chalia Seribut, N. (2021). *Measures to recover learning loss in children*. Starfish Education.
- Homnet, S. (2022). *Academic article on the situation and management of small schools in Thailand*. People's Educational Reform Council.
- Kijrungruang, N. (2022). *Guidelines for promoting and solving learning loss problems of students suitable for schools under Nonthaburi City Municipality*. [Master of Educational Administration]. Kasetsart University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lahanphet, S. (2019). *The effectiveness of academic management of small schools according to the opinions of teachers under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 2* [Master of Educational Administration]. Surat Thani Rajabhat University.
- Ministry of Education. (2007). *Guidelines for educational reform of the Ministry of Education*. T.S.B. Products.
- Ministry of Education. (2009). *Guidelines for academic administration in educational institutions*. Ministry of Education.

- National Institute of Educational Testing Service (Public Organization). (2023). *Report on the results of the National Elementary Educational Test (O-NET) for the 2022 academic year*. National Institute of Educational Testing Service.
- Office of the Basic Education Commission. (2023). *Guidelines for developing administrative competencies of school administrators*. Ministry of Education.
- Office of the Education Council. (2022). *Measures to recover learning loss*. B.K. Printing.
- Phetcharawech, P. (2021). *Guidelines for measurement and evaluation of learning in the COVID era*. Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus.
- Pholphanthin, S. (2022). Dynamic learning management in educational regression. *Journal of Teacher Professional Development*, 3(2), 18–29.
- Phusuwan, Y. (2020). *COVID-19 and epidemiology: Online lessons for students and the public*. Safe and Creative Media Development Fund, Kasetsart University.
- Phumpuang, A. (2016). *Problems and guidelines for developing academic management of secondary schools in Samut Prakan Province under the Secondary Educational Service Area Office 6*. [Master of Educational Administration]. Burapha University.
- Rakphormmongkhon, P. (2021). *Principles, theories, and practices of educational administration*. Kamphaeng Phet Rajabhat University.
- Singhon, S. (2017). *Academic management of school administrators in Kaeng Hang Maew District under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1*. [Master of Educational Administration]. Burapha University.
- Sirirak, P. (2020). *Academic management in basic education schools towards excellence under the Secondary Educational Service Area Office 25*. [Master of Educational Administration]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Subruangthong, S. (2017). *Educational research methodology* (2nd ed.). Nakhon Sawan Rajabhat University.
- Suwathanpornkul, I., et al. (2022). *A study of learning loss of basic education students in the COVID-19 situation: Conditions, lessons, and guidelines for developing learning quality*. Srinakharinwirot University.
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Suwiriayasas.
- Srimarit, R. (2017). *The state of academic management of schools under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3*. [Master of Educational Administration]. Ubon Ratchathani Rajabhat University.

Theemathanan, K. (2012). *Guidelines for academic management to enhance academic achievement of the Ban Waree School Network, Mae Suai District, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2*. [Master of Educational Administration]. Chiang Rai Rajabhat University.

**วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
ACADEMIC JOURNAL OF THE NORTHERN RAJABHAT
UNIVERSITY GRADUATE NETWORK**

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2569

Vol. 16 No. 1 January - April 2026

ISSN 3057-0425 (Online)

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร 62000
โทรศัพท์ 055-706555 ต่อ 1770
อีเมล: graduates@kpru.ac.th